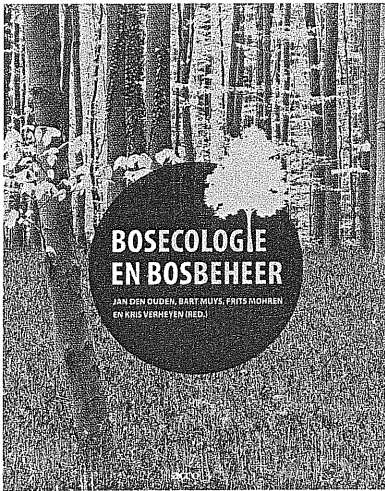

Nieuwe bijbel voor bosbeheerders

Bosecologie en Bosbeheer
 Redactie: Jan den Ouden, Bart Muys, Frits Mohren
 en Kris Verheyen
 Acco Leuven/Den Haag, 900 pagina's
 ISBN 978-90-334-7782-9
 Prijs €59,-

Voor ons ligt een redelijk kloek boek. Ruim 900 pagina's A4 formaat, in kleurendruk. De bovengenoemde vier heren in de redactie hebben de moed gehad om te doen wat Houtzagers in 1954/6 en Van Miegroet in 1976 gedaan hebben: een leerboek te schrijven over het vakgebied wat nu Bosecologie en Bosbeheer heet, en vroeger achtereenvolgens Houtteelt en Bosteelt. Het werd inderdaad tijd voor dit leerboek.

Waar Houtzagers zijn boeken geografisch groots aanpakte ('der gematigde luchtstreken') beperken de vier redacteuren zich wijselijk tot de Lage Landen, tot Vlaanderen en Nederland. Ze hebben daarbij wel rijkelijk geput uit de kennis en ervaring die in de Lage Landen aanwezig is: bijna 80 auteurs hebben in wisselende combinaties aan een of meer van de 52 hoofdstukken geschreven. Men heeft kennelijk gezocht naar een combinatie van Vlaamse en Nederlandse auteurs, waarbij toch de inhoudelijke combinatie van groot belang was: slechts tien hoofdstukken zijn ontstaan óf noord óf zuid van de grens.

De redacteuren hebben terecht deze keuze gemaakt: het Nederlandse taalgebied is erg klein en daarbinnen doen ook maar weinigen aan boscologie en bosbeheer. Het heeft de auteurs gedwongen keuzes te maken in de ter-

minologie en na wat wennen aan middelhout in plaats van middenbos valt dat niet meer op. Het verschil tussen kaalkap (feitelijke velling) en kaalslag (bedrijfssoort) werkt soms zelfs verhelderend. Dat de redacteuren er vervolgens voor gekozen hebben om de decimale *komma* (Nederlandse schrijfwijze) te vervangen door de decimale *punt* (Angelsaksische schrijfwijze) is onbegrijpelijk. Zelfs in dit computertijdperk wekt dit verwarring en maakt de vergelijking met oudere literatuur lastig.

Het boek is opgebouwd van klein naar groot. In Deel I 'Biologie en ecologie' komen basale thema's aan de orde, zoals anatomie en morfologie, fysiologie, groei, populatiedynamiek en genetische variatie. Ook verspreiding van boomsoorten en groeiplaats komen aan bod, evenals verschillende kringlopen en het voedselweb.

Een korte maar brede beschrijving van de bosgemeenschappen in de Lage Landen, gerangschikt in zeven landschapstypen, sluit dit deel af. Waar nodig en nuttig krijgen typische bosbeheeronderwerpen als houtkwaliteit, mastjaren en Sint-Janslot aparte aandacht in een box.

Deel II beschrijft de 'Beheermaatregelen in bossen'. Natuurlijk komen traditionele onderwerpen als bosbeheer en beheertechnieken, boomsoortenkeuze, verjongingstechniek en dunning en snoei aan de orde. Als weerspiegeling van de huidige tijd zijn er ook hoofdstukken over bosvorming, water-, nutriënten- en faunabeheer. Ook aspecten als dood hout en aantastingen door levende organismen, brand, storm en invasieve soorten krijgen elk een hoofdstuk. Traditioneel zijn dan weer maatregelen voor houthoogst, maar actueel maatregelen voor recreatie, biodiversiteit en cultuur- en natuurhistorisch erfgoed.

Het afsluitende Deel III 'Beheersystemen' beschrijft in vijf hoofdstukken de basisprincipes van duurzaam bosbeheer, duurzame productie, beleidskaders, beheerconcepten en evaluatie en certificering van duurzaam bosbeheer. Tenslotte beschrijven ervaren beheerders zes bosbedrijven, drie in Nederland en drie in Vlaanderen. Verschillende verhalen, waarin vooral visie én oplossingsgerichtheid opvalt. Of nu alles dat in het voorgaande beschreven is, terugkomt is natuurlijk wat veel gevraagd, maar zo is wel een heel aardige synthese gegeven, een beeld schetsend van het complexe vak van bosbeheerder.

Een uitgebreide vooral op de jongste publicaties gerichte literatuurlijst (42 bladzijden) en een trefwoordenregister brengen het aantal

bladzijden op 900. Alleen al de inhoudsopgave is 14 bladzijden! Zoals gezegd een fors boek.

Onder de tijdsdruk van een recensie hebben we het boek snel gelezen. Was dat een opgave? Nee. We hebben het in veertien dagen in één ruk uitgelezen. Dat hebben we bij Houtzagers en bij Burschel en Huss niet gedaan. Daar gedroegen we ons meer als een ree, hier wat lezen en daar wat proeven. Den Ouden *et al.* is vlot geschreven en gemakkelijk te lezen. Zo nu en dan proef je de Vlaamse of Nederlandse pen en dat 'pleziert'. De genoemde boxen focussen de aandacht terecht op opvallende bos-items. Vele verwijzingen vooruit en terug verhelderen het verband en maken dit boek tot een goed studieboek. Zo nu en dan wordt de tekst wat oppervlakkig en wens je meer en meer diepgang. Gelukkig biedt het bij elk hoofdstuk onder het kopje 'Aanbevolen literatuur' vermelde leesvoer de gelegenheid daartoe. Zelfs een leerboek kan niet alles noemen.

Wij hebben de drukproef gelezen en we nemen aan dat alle door ons gevonden schrijf-, druk- en opmaakfouten ook door de leescommissie zijn gevonden. We laten die dus onbesproken. Wel vragen we ons af of in de toelichting op het beroemde Ellenberg diagram (hoofdstuk 8) niet de Douglasspar en de populier en wilg op hun plaats gezet hadden kunnen worden. Soms had ook meer de nadruk kunnen liggen op het feit dat eigenlijk een absolute noodzaak is eerst het systeem, of dat nu het water-, nutriënten- of ecosysteem is, zeer goed te kennen alvorens in te grijpen. Wat meer kaartjes had niet mistaan: de meeste Nederlanders weten niet waar Vlaanderen Binnen precies ligt. De proef op de som voor de praktijk was voor ons de vraag die zeker bij de komende Pro Silva excursie aan de orde komt: heeft in een plentersysteem de onderdrukte douglas nog een toekomst na vrijstelling? In hoofdstuk 44 vind je negatieve aanwijzingen, maar uitsluiting niet. Wij hebben bij de antwoording geen gebruik kunnen maken van het trefwoordenregister, het kan zijn dat via dit register meer uitsluitel te vinden is.

Tenslotte samenvattend: dubbele hulde voor de redacteuren, auteurs, de uitgever en de sponsors dat ze dit aangedurfd hebben. Het is een goed leesbaar boek geworden, vol relevante informatie. Het is een volwaardige opvolger geworden, voorzien van de nieuwste kennis. Kopen dus en niet in de boekenkast zetten, maar op het bureau, zodat je het gemakkelijk kunt inzien.

Pieter Schmidt en Ido Borkent